

IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM
EMBERI JOGI MUNKACSOPORT TITKÁRSÁGA

ROMAÜGYEKÉRT FELELŐS TEMATIKUS MUNKACSOPORT

IKT. SZÁM: VII/15/5/2019
MELLÉKLET: JELENLÉTI ÍV

EMLÉKEZTETŐ
2019. JÚNIUS 25. 11.00

Helyszín: Református Egyház Gyülekezeti Ház, Bódvaszilás, Táncsics Mihály út 27.

Időpont: 2019. június 25. 11.00

Tárgy: Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport ülése

Jelen vannak: a mellékelt jelenléti ív szerint

Langerné Victor Katalin, az EMMI társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkára javaslatot tett a meghívóban szereplő napirendi pontok sorrendjének felcserélésére, mellyel a Munkacsoport tagjai egyetértettek.

1. napirend: Helyszín bejárás: „Menedék” Biztos Kezdet Gyerekház

A munkacsoportülés résztvevői megtekintették a bódvaszilasi „Menedék” Biztos Kezdet Gyerekházat. **Melegné Feldmár Margit** szakmai vezető röviden beszámolt a felelős szülővé válást és a gyerekek készségfejlesztését segítő intézményről. Elmondta, hogy a gyerekházban a gyermekek születésüktől kezdve a szüleikkel együtt vesznek részt a különböző fejlesztő foglalkozásokon, de a várandós kismamákat is szívesen látják. Fejlesztőpedagógusok, védőnők vesznek részt a munkában, a különböző programok mellett gyógytorna foglalkozás is van. A gyerekházban lehetőség van mosókonyha használatára is. A gyerekházban tanoda is működik, az oda járó gyerekek speciális eszközök használatával, játszva tanulnak és nagyon jó eredményeket érnek el. Az iskoláskorú gyerekek elhelyezésére a nyári szünetekben is van lehetőség. A bevonás, illetve a megtartás rendszeres családlátogatásokkal működik.

2. napirend: Ügyrend elfogadása

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy Bódvaszilás az elmúlt tíz évben élt minden lehetőséggel, ami a helyi cigányság felzárkózását szolgálja. A Munkacsoport a hajdúdorogi kihelyezett ülés alkalmával mélyszegénységben élő emberekkel találkozott, ahol egyértelműen látszott, hogy a település vezetése nem él azokkal a lehetőségekkel melyeket a szakpolitika felkínál a felzárkózás segítésére. Aki részt vett a hajdúdorogi ülésen, annak van összehasonlítási alapja, hogy milyen az, amikor valaki megragadja a célzottan felzárkózásra kiírt pályázatokat és ezeket összefűzi. Hangsúlyozta a rendszerben gondolkodás fontosságát, ez a hosszú távú biztosítéka annak, hogy a programokban részt vevők ne hulljanak vissza oda, vagy még rosszabb állapotba, mint ahonnan elindultak. **Langerné Victor Katalin** megjegyezte, hogy a legkritikusabb észrevételeket

megfogalmazó nagy civil szervezetek nem vesznek részt a vidéki üléseken. Korábban javasolta, hogy ezek a szervezetek egy idő után automatikusan záródjanak ki a Munkacsoportból. A Munkacsoport azzal a céllal jött létre, hogy olyan ügyeket vitasson meg, amiket előre lehet mozdítani. Hajdúdorog nagyon jó példa erre, mert az ott részt vevő civil szervezet, akik korábban nem ismerték a települést és azt a görög katolikus atyát, aki a helyi cigánysággal foglalkozik, azonban az ülés kapcsán egy komoly szakmai szövetség jött létre, akik beadtak egy közös pályázatot és nyertek is. Most azt valósítják meg. Tehát ezek az ülések kapcsolatokat is generálnak, a több tudással rendelkező szervezetek segíteni tudnak. **Langerné Victor Katalin** elmondta, hogy valamiféle javaslattal fog élni a legkritikusabb civil szervezetek tekintetében.

Szabó-Princz Viktória, az Emberi Jogi Munkacsoport titkárságának vezetője jelezte, hogy ez előzetesen kiküldött ügyrendben a III/2. pontban a civil szervezetek felsorolásánál a Szubjektív értékek Alapítvány neve technikai hiba folytán lemaradt, a lista ezzel kiegészítésre kerül. Továbbá javasolta a IV/2. pont kiegészítését az alábbiak szerint: *2. A rendes ülésre szóló meghívót az ülés tervezett időpontja előtt legalább 5 munkanappal, vidéki ülés esetén legalább 10 munkanappal megelőzően kell megküldeni.* A módosításra azért van szükség, hogy a civil szervezetek jobban tudják alakítani a programjaikat a Munkacsoport üléseihez. **Szabó-Princz Viktória** a nagy civil szervezetekkel kapcsolatosan elmondta, hogy a Helsinki Bizottság és további négy civil szervezet 2014-ben kilépett az Emberi Jogi Kerekasztalból, a Tematikus Munkacsoportok munkájában nem kívánnak részt venni. Völner Pál államtitkár úr ad hoc jelleggel hívott meg más Tematikus Munkacsoportok üléseire civil szervezeteket, mivel a tevékenységüket érintette a napirenden szereplő téma, de nem vettek részt az ülésen.

Langerné Victor Katalin az Ügyrend módosításával egyetértett, megerősítette, hogy a Munkacsoport évente három alkalommal ülésezik, melyek közül kettőt vidéki helyszínen kell tartani.

Jakus László a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület képviselőjében kérte, hogy térjenek vissza a Munkacsoport tagjainak kérdésére. Tudja, hogy 2017-ben Elnök Úr azt mondta, hogy ezen nem lehet változtatni, de továbbra is fenntartja a véleményét és kéri, hogy a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport foglaljon állást és tegyen előterjesztést az Emberi Jogi Munkacsoport részére a probléma kezelése érdekében. Javasolta, hogy az a szervezet, amelyik 3 egymást követő ülésen nem vesz részt, az kerüljön kizárára a Munkacsoportból.

Szabó-Princz Viktória elmondta, hogy Völner Pál államtitkár úr, az Emberi Jogi Munkacsoport elnökének álláspontja a kérdésben az, hogy sem az Emberi Jogi Munkacsoportról szóló kormányhatározat, sem az Emberi Jogi Munkacsoport ügyrendje nem teszi lehetővé civil szervezetek kizárását az Emberi Jogi Kerekasztalból, és ez nem is célszerű. A Titkárság tapasztalatai szerint vannak olyan szervezetek, amelyek például 5 év után kezdtek el újra részt venni az üléseken. Hozzátette, hogy a távolmaradásnak bármilyen átmeneti erőforrás hiánnyal összefüggő okai lehetnek.

Langerné Victor Katalin kérte a bővítés lehetőségét annak érdekében, hogy a Munkacsoport értékes vita fórumként működhessen.

Szabó-Princz Viktória jelezte, hogy a bővítésre az ügyrend alapján is van lehetőség.

Langerné Victor Katalin a határidő módosítására vonatkozó javaslattal egyetértett.

Az ügyrenddel kapcsolatban további észrevétel nem hangzott el, a Munkacsoport a Romaügyekért Felelős Tematikus Munkacsoport ügyrendjét egyhangúlag elfogadta.

3. napirend: *Felzárkózás Bódvaszilason*

Meleg Attila, a Bódvaszilasi Református Egyházközség lelkipásztora elmondta, hogy feleségével együtt 13 éve végzik Bódvaszilason a missziós munkát, melynek bemutatásához azt a címet adta, hogy „Lépésről, lépésre – lélektől lélekig a cigányságért”. Kapcsolatát a testvérekkel az elmúlt 13 évben az egyenes, fehér és fekete beszédre építette fel, mert csak tiszta beszéddel lehet előre menni. 2019-ben a gyülekezet vezérigéje: „Tudok cselekedeteidről. Íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be, mert bár kevés erőd van, mégis megtartottad az én ígémet, és nem tagadtad meg az én nevemet. (Jelenések 3:7,8)” Egy egyház esetében az Isten ígéje megy elől, azt vallják, hogy az Isten ígésén van az alap. Az elkövetkezendő időkben is csak úgy maradhat meg közösség, ha visszatér az ígéhez. A Gyülekezetben lehetőség van cigány istentiszteletre, a helyi roma testvérek kérése az volt, hogy az igehirdetés az ő szintjükön történjen, mert még nem értik a liturgiát, a kánaáni nyelvet, nem értik az összefüggéseket. Több tényezőtől is függ, hogy a cigány istentiszteleteken hány fő vesz részt, előfordul, hogy 50 fő is összegyűlik. **Meleg Attila** a Tanodával kapcsolatban elmondta, hogy egy svájci program, a HEKS (Svájci Protestáns Egyházak Segélyszervezete) program keretében valósult meg. Elmondta, hogy 2006 óta tanít hittant a környező településeken és tapasztalatai szerint, amit hét közben a tanárok felépítenek, az hétvégén leomlik. Ezért komplex rendszerben kezdtek gondolkodni, foglalkoznak a szülőkkel, a gyerekekkel a bölcsőtől a szemfedőig mutatnak utat. Tapasztalataik szerint 3. és 4. osztályos gyerekek nem tudnak olvasni, úgyhogy a tanítást sokszor az alapoktól kell kezdeniük. Zeneoktatással is foglalkoznak, többféle hangszeren oktatnak. A különböző ünnepek alkalmával kézműves foglalkozásokat tartanak. A közösségben heti rendszerességgel fociznak, közben dicsőítő énekeket hallgatnak. Aki a meccseken a házi rendet nem tartja be, az a következő alkalommal nem vehet részt. Így a magatartási szabályok betartásában jó eredményt értek el. **Meleg Attila** beszélt a sikeres felemelkedés titkáról. Bódvaszilason azt tanítják az embereknek, hogy ha az Istenhez ragaszkodnak és megtanulnak hívő életet élni, akkor nem lesz szükségük mentorra, különböző támogató szervezetekre. Munkatárs képzőket és utcai evangelizációkat szerveztek, ezáltal vontak be családokat a közösségbe. A közmunkaprogram nagy fordulópontra volt a település és a gyülekezet életében is. Az Egyházközség Bódvaszilason, Hidvérgárdón és Tornaszentjakabon 15-25 fővel van jelen. Alkalmazznak épületgondnokot, takarítót, parkkarbantartót, adminisztrátort, konyhai kisegítőt, szociális munkást. A gyülekezeti ház és környezetében a munkát állami támogatásokból, a közmunkaprogram keretében valósították meg. Maguknak építették fel a saját környezetüket, amelyet így jobban megbecsülnek, továbbá van sikerélményük. A program sikere egyben a negatívuma is, mert a gipszkartonozásra, szigetelésre, festésre kiképzett emberek kikerülnek az elsődleges munkaerőpiacra, így helyben évente, két évente újra fel kell építeniük egy csapatot. Volt már rá példa, hogy valaki visszajött, mert annyira jól érzi magát és szeret ebben a közösségben dolgozni. A közmunka kiszámítható jövőt jelent a cigányok számára. Ha van munka, van téli tüzelővásárlás, lehetőség a diakóniai szolgálatra és segítséget nyújtani a település lakosai számára. A közmunkaprogramot a Szeretetszolgálaton keresztül működtetik, de felkészültek rá, hogy önállóan is tudják csinálni és kiterjeszteni a település felé. Azoknak az idős embereknek, akiknek a gyerekeik messze laknak, segítettek fát vágni, fűvet nyírni. Ez megváltoztatta a faluban élők véleményét a közmunkáról. Először csak **Meleg Attila** felelősségvállalásával engedték be a cigány embereket az udvarukba, de azóta már behívják és ebéddel kínálják őket. A legnagyobb sikere a programnak az együttélés fejlődése, és az, hogy az embereknek megváltozott a cigányságról kialakított képe. A Gyülekezetben minden év első harmadában osztanak csomagot, amikor a nagy szervezetek csomagosztási programjai már kifutnak. Fő támogatójuk a budapesti Gerincgyógyászati Központ, minden esztendőben kapnak tőlük élelmiszert, ruhát. A HEKS tanoda programon belül lehetősége volt 30 köbméter fát vásárolni, cigány-magyar együttműködés címmel. Ez sokat jelent a rászoruló családok számára. Olyan családok is kapnak ezekből az adományokból, akik nem részesei a

programoknak. Két alkalommal sikeresen valósítottak meg Roma lányos programot is, melynek keretében mindenki kapott egy biciklit, rendszeresen kaptak élelmiszercsomagot, iskolakezdéskor ruhautalványt. Az utóbbi években adminisztrációs hiba miatt kimaradtak a programból. Az EFOP Lépésről lépésre program keretében tudták folytatni a Roma lányos programot fiúk bevonásával. **Meleg Attila** elmondta, hogy az infrastruktúra most már rendben van, a Biztos Kezdet Gyerekház szorul még felújításra. A Biztos Kezdet Gyerekházat a Magyar Református Egyház Zsinatával közösen működtetik, a Zsinat kezeli pénzügyeket, a Gyülekezet pedig kivitelezi a munkát. A gyerekház épületét állami támogatásból vásárolták meg, a felújítás során fűtéskorszerűsítésre is sor kerül majd. A fentiekén kívül rengeteg gyülekezeti programot szerveznek, 12 éve szerveznek angol táborokat, idén 150 fős lesz a tábor melynek során 14 skóciai és 5 amerikai nyelvtanár foglalkozik majd a gyerekekkel. Továbbá július első hetében 50 fős napközi tábort szerveztek. **Meleg Attila** előadása zárásaként elmondta, hogy ha a bódvaszilasi gyerekek közül lesz egy, aki ki tud emelkedni és tud jó példát mutatni a többinek, akkor már megérte a szolgálat.

Duka László a Cigányokért Szociális és Kulturális Egyesület képviselőjében megkérdezte, hogy Bódvaszilason mekkora a cigányok és a nem cigányok aránya. Továbbá, hogy magyar emberekkel is foglalkoznak-e.

Meleg Attila elmondta, hogy a cigány lakosok aránya kb. 15-20%. De a Bódvaszilasi Körzeti Általános Iskolába 8-10 településről járnak gyerekek, a létszám kb. 300 fő, a cigány gyerekek aránya 98%. A programokban részt vevő cigányok és nem cigányok aránya kb. 50-50%. Hangsúlyozta az együttélés fontosságát. Elmondta, hogy a település részéről van befogadó készség. Minden emberben meg kell találni az értékeket, amelyeket a társadalom javára lehet fordítani.

Duka László a közmunkaprogrammal kapcsolatban megkérdezte, hogy nem szokott-e konfliktus lenni a roma lakosság körében, hogy itt akarnak dolgozni.

Meleg Attila elmondta, hogy a közmunkaprogram beindításakor az önkormányzattól érdeklődött, hogy kik a munkanélküliek a településen, a következő munkanapon az önkormányzat az összes magyart felvette. Így a közmunkaprogramot cigányokkal kezdte. Mára presztízskérdés lett a gyülekezetben dolgozni. A közmunkaprogramban résztvevők számára balatoni nyaralást szerveznek, a gyerekeket elviszik a debreceni és a budapesti roma szakkollégiumi látogatásra és jó példákat mutatnak nekik.

Duka László megkérdezte, hogy gondoltak-e arra, hogy roma önkormányzatot alakítsanak.

Meleg Attila elmondta, hogy minden alkalommal felmerül a roma önkormányzat alapításának gondolata, de végül nem valósul meg. Kérte a résztvevőket, hogy bátorítsák erre a helyi roma munkatársakat

Jakus László a Czinka Panna Roma Kulturális Egyesület képviselőjében megkérdezte, hogy a programok megvalósításában mi a szerepe az önkormányzatnak. Az egyháznak és a civil szervezeteknek ez önként vállalt feladatuk, az önkormányzatnak pedig kötelessége.

Meleg Attila elmondta, hogy tagja a helyi képviselőtestületnek. Az önkormányzatban is működik a közmunkaprogram a településen kb. 50 közmunkással. A probléma az, hogy az elmúlt tíz évben nem sikerült megtalálni a megfelelő embert a közmunkaprogram vezetésére. A gyülekezeti közmunkaprogramban ki van jelölve egy vezető, aki szintén közmunkás, aki szervezi a szabadságokat, nyilvántartást vezet az eszközökről, és bármiben tud az embereknek segíteni. Így ők 15 emberrel több

munkát tudnak elvégezni. Továbbá az önkormányzatnál a közmunkás csapat úgy fel van hígulva, hogy érdemi munkát nem lehet velük végezni, a szakmaiatlanság és alkoholproblémák miatt. Továbbá a gyülekezeti közmunkaprogramban képzéseket tartanak. Kisgépezelő, kőműves, burkoló vagy gipszkartonozó szakembereket képeznek ki, akik Pestre járnak dolgozni. Megerősítette, hogy az önkormányzat nem akadályozza a munkájukat, a maga tempójában az önkormányzat is végzi a dolgát.

Langerné Victor Katalin megkérdezte, hogy az általános iskolában van-e felső tagozat is, valamint, hogy milyen a továbbtanulási arány.

Meleg Attila elmondta, hogy felső tagozat is van, és szinte mindenki továbbtanul, Szendrőn vagy Kazincbarcikán, de a bejárás nagy probléma. Tartani kell a lelket a szülőknél, hogy finanszírozzák a gyereket, hadd tanuljanak. Azok a gyerekek, akik járnak a tanodába, vagy akiknek a szülei a gyülekezet közmunkaprogramjában vesznek részt, azoknak sokkal nagyobbak az esélyeik azért, mert hatással tudnak lenni a szülőkre. Ez a feladat nem könnyű, a munka eredményességét tíz-tizenöt év múlva lehet mérni.

Dr. Liszkay Mónika, az Integrált Jogvédelmi Szolgálat képviselőjében elmondta, hogy gyerekjogi képviselőként dolgozik Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyékben. Tapasztalata szerint Bódvaszilás környékén is sok a nevelésbe vett, szakellátott gyerek. Ilyen esetekben a szülők részére megállapítják a kapcsolattartás lehetőségét. Azonban kapcsolattartási hely hiánya miatt nehéz a kapcsolattartás a szakellátásban részt vevő gyerekekkel, emiatt általánossá vált az a gyakorlat, hogy havonta csak egy alkalommal tudnak találkozni. A nevelésbe vett gyermekek esetében a cél mindig a hazagondozás, a család és a gyermek felkészítése arra, hogy visszakérüljön a családjába. A BAZ Megyei Gyermekvédelmi Központ intézményvezetője is megkereste a Biztos Kezdet Gyerekházakat azzal a kéréssel, hogy tudnának-e kapcsolattartási helyet biztosítani, nem veszélyeztetve az alapfeladatellátást, akár délutáni vagy hétvégi időpontokban. Hozzátette, hogy a Miskolci Gyermekvédelmi Központ – ami általában ki van jelölve kapcsolattartási helyként – teljesen alkalmatlan a kapcsolattartásra. Tudomása van róla, hogy Szikszón lehetőség nyílt egy uniós pályázat keretében financiálisan támogatni egy szociális központban, vagy Biztos Kezdet Gyerekházban kapcsolattartási ügyelet biztosítását.

Langerné Victor Katalin hangsúlyozta, hogy a Gyerekházak védelme érdekében ezt végig kell gondolni. Azóta, hogy a Biztos Kezdet Gyerekház bekerült a gyermekvédelmi törvénybe, a jól működő gyerekházak rendszerétől próbál a gyermekvédelmi rendszer a nehézségei megoldására segítséget kérni és kapni. Több ilyen kezdeményezést tartottak vissza. Már az is felmerült, hogy a gyerekház látogatást kötelezővé teszik a védelembe vett gyermekek esetében. Ha szankcióként kötelezővé teszik, akkor pont a lényege veszne el, a szülő meggyőzése és bevonása. **Dr. Liszkay Mónika** felvetése egy jogos igény, de végig kell gondolni, hogy melyik az az időszak, amelyik alkalmas lehet és nem ráterhelve a gyerekház dolgozóira. A gyerekházak vezetőivel egyeztetni kell akár egy munkacsoport keretében.

Nagy Krisztina, a Magyar Református Egyház képviselőjében elmondta, hogy szociális munkásként sokszor találkozott bántalmazó-bántalmazott szülő-gyerek kapcsolattal, ezért nem tartja jónak a felvetést. A teret kizárólag akkor lehetne erre használni, ha egy szakképzett szakember van ott a szülővel, illetve a gyerekekkel.

Dr. Liszkay Mónika elmondta, hogy bántalmazó szülő-gyerek kapcsolatban nincs kapcsolattartás.

Nagy Krisztina hangsúlyozta, hogy ezek a gyerekek, ha nem is bántalmazottak, de mindenképpen sérültek, amit nem lehet ráterhelni a gyerekházak vezetőire és munkatársaira, mert nem erre vannak felkészítve. Amennyiben a családsegítő vagy gyermekjóléti szolgálat munkatársa jelen van, az MRE-nek nincs kifogása a helyszín biztosítása ellen.

Dr. Liskay Mónika elmondta, hogy nincs szükség felügyeletre, valakinek a helyiséget kell kinyitni, illetve a gyermeket nevelőszülő vagy gyermekvédelmi gyám elkíséri a kapcsolattartásra. Amennyiben van nyitottság a kérésre, szintén javasolta az egyeztetést, a gyerekházak vezetőivel, ahol már működik ilyen, illetve a szakellátás intézményvezetőivel. Kapcsolattartási helyet csak akkor lehet kijelölni, ha erre külön megállapodást kötnek.

Langerné Victor Katalin felajánlotta a Helyettes Államtitkárság segítségét az egyeztetések megszervezésében.

Bicskei Edit az EMMI Köznevelési és Szakképzési Programkoordinációs Osztályának képviselőjében megkérdezte, hogy a lányok számára vannak-e sportfoglalkozások, hogy vannak-e identitáserősítő programok, illetve olyan közös programok, ahol a roma közösségnek azon értékeit tudják megmutatni, ami pozitív képet sugároz róluk, hogy milyen életkorban szülnék a lányok, illetve ez hogyan hat vissza a tanulmányaik folytatására, továbbá, hogy vannak-e a roma közösségben olyan emberek, akik hídként működhetnének a település közösségén belül.

Meleg Attila elmondta, hogy a Tanodában délutánonként van lehetőség sportfoglalkozásokra. Nyáron rendelkezésre áll a sportpálya, de télen terembérletet kell fizetni, melyet a HEKS-ből finanszíroznak. Identitáserősítő foglalkozások szoktak lenni. Ezzel kapcsolatban elmondta, hogy a bódvaszilasi romák semmit nem tudnak magukról, kultúra- és nyelvetvesztettek. Sem az öltözetben, sem a zenében és a kultúrában nem maradt meg semmi. Van igény roma tanárookra, szerveznek munkatársképzőket. Hisz benne, hogy ezúttal létrejön a roma önkormányzat, amelyben megpróbálnak segíteni. De a lényege az lenne, hogy önmagukat irányítsák. Ha az egyház a helyén van és nem játsza túl és alul a szerepét, akkor híd tud lenni. **Meleg Attila** elmondta, hogy a Gyerekházba járó anyukák már betöltötték a 18. életévüket, amikor születtek. Igaz, hogy a szüleik nem engedték el külföldre és nem engedték el Kazincbarcikára bentlakásos iskolába, de legalább elérték azt, hogy betöltötte a 18. évet és utána házasodott meg. Sajnos van rá példa, hogy az általános iskola befejezése után, vagy akár 12 éves korban szülnék a gyerekek. A Gyerekházba járó anyukák, pár évvel ezelőtt részt vettek a Roma lányos programban. Sikerként könyvelhetik el, ha Szendrőre vagy Kazincbarcikára el tudják küldeni őket valamilyen szakmát szerezni. Van Tornanádaskán egy gyógypedagógiai intézet, ahol 10. év végén szakmunkás bizonyítvánnyal jönnek ki a gyerekek. Ezek a sérült gyerekek többre mennek, mint a bódvaszilasi gyerekek, akik a 8. osztályt elvégzik. A térségben a rövid távú szakképzést lehetővé kellene tenni, Tornanádaskán lehetőséget kellene biztosítani arra, hogy az általános iskolát végzettek becsatlakozhassanak a képzésbe. Jelenleg csak SNI-s papírral lehet ott tanulni. Ez a helyi romák munkaerőpiacon való megjelenésében sokat jelentene.

4. napirend: Felzárkózó települések programja

Langerné Victor Katalin előadásában elmondta, hogy a társadalmi felzárkózás 2010 óta lépésről lépésre halad előre. A bódvaszilasi helyszín kiválasztása is ehhez kapcsolódik, hogy a Munkacsoport tagjai lássák mit jelent ez a gyakorlatban. A szakmapolitika álláspontja is az, hogy a kormányzat hosszútávú célkitűzéseit csak jól tervezett logika mentén kis lépésekben lehet véghezvinni. „Egyre többen csatlakoznak a projektekhez, mert látható, hogy érdemes a társadalmi felzárkózásba befektetni, hosszútávon működőképesek az egymáshoz kapcsolódó és egymásra épülő programok. Így értelmet

nyer az eredeti célkitűzés, a szegénység újratermelődésének megakadályozása. A Társadalmi Felzárkózási Stratégia a születéstől a foglalkoztatásig tartalmaz különböző programokat. A projektek kezdetben kevés helyen, kísérleti jelleggel indultak, majd a későbbiek során kerültek országosan kiépítésre. Az első program a Biztos Kezdet Gyerekház volt, amelyre később épült rá a többi. A leghangsúlyosabb célcsoport a gyermekek, a közoktatás területe. A Biztos Kezdet Gyerekház kapcsán hangsúlyozta, hogy nem bölcsőde és nem óvoda, a szülők is jelen vannak. A szülők tanítása jó befektetés. Ha az első gyermeknél megtanulja a gondozást, a nyelvi fejlesztést, a higiénés szabályokat – mindent, ami egy középosztálybeli szülőnek természetes –, akkor a következő gyermekeket is e szerint fogja nevelni, például tud állítani a következő nemzedékek előtt. Ezek a szülők máshogy fognak hozzáállni az óvodához is. A tapasztalatok azt mutatják, hogy rosszul kommunikálnak azokkal, akikre a gyermekeik rá vannak bízva, mert nincs megfelelő minta előttük, és a legtöbb konfliktus ebből adódik. Alapvetően kulturális, szocializációs különbségek miatt eleve szembenállás van az intézmények és a szülők között. A gyerekházakban ezek a szocializációs különbségek teljesen lebomlanak, a szülők és a pedagógusok partnerként kezdik kezelni egymást. Mire a gyerekházias gyerekek óvodáskorúak lesznek, addigra a szülők kezdeményezővé válnak, nincs gond a különböző szabályok betartásával. **Langerné Victor Katalin** hangsúlyozta, hogy nemzetközi szinten is kiemelkedő, hogy ingyenes az ellátás – az alapszolgáltatás és az étkezés is – az óvodában. A 28 EU tagállam közül Magyarország az egyetlen, ahol ilyenfajta óvodai ellátás biztosított. Spanyolországban van hasonló rendszer, de teljesen ingyenes és gyermekközpontú ellátás csak Magyarországra jellemző. Ezen kívül létezik az Esélyteremtő óvoda projekt, melynek keretében roma dajkák működnek közre, akik összekötők tudnak lenni a roma és a nem roma közösségek között. A magyarországi roma gyerekek 92%-a jár óvodába, annak ellenére, hogy kötelező a gyermekek óvodáztatása, ezért a felzárkózási programok keretében is minden meg kell tenni ennek az arálynak a növelése érdekében. **Langerné Victor Katalin** a Tanoda programról elmondta, hogy a kezdetekkor idegenkedéssel fogadták, és az egész napos iskola bevezetésekor küzdeni kellett ezeknek a fennmaradásáért, mert úgy gondolták, hogy az iskola ki fogja váltani ezt. Hangsúlyozta, hogy nem tud egy iskola olyan délutáni programokat kínálni, amely ennyire kötetlen és személyre szabott lenne. Ezen kívül a gyermekeknek sem tesz jót, ha reggel 7.30-tól este 8 óráig az iskolában vannak. Tehát ez egy olyan napközi, ami nem vetekedik az iskolával, hanem egy olyan helyszín, ahol rákészülhetnek a másnapi tanulásra. Mára ez a vita megszűnt, a települések és az iskolák is látják a tanodák feladatait. A tanodák feladata az identitás erősítése, a kulturális gyökerek keresése is, amivel nem lehet terhelni a napközis tanítót. A Gondoskodó Kollégium szintén az iskola mellett működik 2017 óta. Ennek keretében általános iskolás gyerekek kollégiumi bentlakását támogatják. Vitás kérdésként merült fel a program kapcsán, hogy általános iskolás gyermekeket lehet-e távol tartani a családtól. A kormányzat célja, hogy elősegítse a roma gyerekek iskolába járását, a kollégiumoknak mindent meg kell tenni, hogy a szülőkkel és a családdal a kapcsolattartás folyamatosan biztosított legyen. Négy kollégiummal indult a program, amelynek mintapéldája a nyírteleki Kedves Ház. **Langerné Victor Katalin** a gyermekek bevonása kapcsán elmondta, hogy a gyermekvédelem kizárólag ajánlást tehet, részt venni a szülő hozzájárulásával lehet. 2019-re jellemző lett, hogy a szülők javasolják más szülőknek a programban való részvételt, és már van egy gyermek, aki továbbtanul középiskolában. A roma szakkollégiumok kapcsán kiemelte, hogy innen el lehet jutni az egyetemig. Hangsúlyozta, hogy ezeknek a fiataloknak egy támogató közösségre van szükségük, akik segítenek a tanulásban, a nyelvvizsga megszerzésében, a szakdolgozati témaválasztásban, úgy, ahogy a középosztálybeli szülők a saját gyereküknek. Jelenleg több mint 350-en vannak bent a 11 szakkollégiumban, 150-en már végeztek. A legkülönbözőbb szakmákban dolgoznak Magyarországon és külföldön egyaránt. A program 57 fővel indult, 5 szakkollégiummal. Hangsúlyozta, hogy ahogyan **Meleg Attila** is elmondta, nem a számosság számít, hanem az egyének támogatása. A program jelentősége továbbá, hogy a fiatalokat sikerült meggyőzni arról, hogy Magyarországon nincs különbség az emberek között származásuk alapján. 2010-ben

alapelvként fektették le, hogy együttműködésre kell törekedni, ne legyen szembenállás a saját közösségeikkel. A roma közösségek általános vélekedése a roma értelmiségről, hogy ott hagyják a saját közösségeiket, elvándorolnak külföldre. Korábban problémát jelentett, hogy a tanult vitakultúrát a roma értelmiség nem az építő jellegű vitára, hanem a szembenállás erősítésére használta fel. Ez a szakkollégistákra nem jellemző. **Langerné Victor Katalin** egy következő munkacsoportülésre találkoztat javasolt roma szakkollégistákkal, akik beszámolnának a tapasztalataikról. A felzárkózási terület azon is dolgozik, hogy ami először hazai szinten (1-2 éves finanszírozásban működik, az átkerüljön uniós finanszírozásba, amelyben már 5 éves programok is vannak. Ez idő alatt már meg lehet vizsgálni, hogy érdemes-e a hazai költségvetésbe beépíteni. Hangsúlyozta, hogy 28 EU-s tagállam közül egyiknek sincs ilyen programrendszere. Kiemelte továbbá, hogy a programok sikerességének értékelése a Központi Statisztikai Hivatallal együttműködésben történik. Kidolgozásra került erre egy szintén Európában egyedülálló módszer, amely 2013 óta működik. Ehhez a különböző intézmények szolgáltatnak adatot. Ez alapján az országban a Stratégia mentén működő összes program hatása kimutatható, a szegénység bizonyítottan csökken. Az adatokból látható az is, hogy a roma lakosság körében csökken a szegénység, de nem olyan mértékben, mint a nem romáknál. Az oktatással kapcsolatos adatok romló tendenciát mutatnak, különösen a középfokú oktatásban résztvevő roma fiatalok száma tekintetében. Romák esetében a szakképzést a 9. osztály után elhagyók aránya 60%. Az új szakképzési stratégia – amelynek jelentős része felzárkózási vonatkozású – már elkészült, a Kormány el is fogadta azt. A Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárság megvizsgálta, hogy mi az oka annak, hogy a szegénységi mutatók a romák esetében nem olyan mértékben javulnak. Az tapasztalható, hogy az országos programok működnek, azonban települési szinten vannak olyan területek, amelyek kimaradnak ezekből a programokból. Ilyen település Tiszabő, ahova 2017-ben látogattak el először. Ezt követően indultak meg az egyeztetések egy olyan programról, ami az ilyen településeknek tud segíteni. A felzárkózó települések előzménye Tiszabő és Tiszabura programja volt. Példaértékű volt az együttműködés a civil szervezetek és a kormányzat között a program megvalósításában, külön kormányhatározat született a két település felzárkózására, amelynek keretében infrastruktúra fejlesztés, közfoglalkoztatási program stb. valósult meg. A jelenlét programot a humán fejlesztésből finanszírozta a Máltai Szeretetszolgálat, a munkahelyteremtést a közfoglalkoztatásból. A KSH összeállított egy objektív szempontrendszert (magas munkanélküliségi ráta, álláskeresők száma, regisztrált bűncselekmények száma stb.), amelynek alapján a többi olyan település azonosítható, amiket be lehetne vonni hasonló felzárkózó programokba. Ezt követően a növekvő gyerekszám alapján priorizálták és azonosították a legrászorultabb településeket. Azzal, hogy a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Helyettes Államtitkárság átkerült a Belügyminisztériumba, Pintér Sándor miniszter úr támogatásával jobban elérhetőek a települések¹ és elindul a Felzárkózó települések program. Összehangolt települési felzárkózási fejlesztés indul 30 olyan településen, ahol valamiféle jelenlét program már működik. Karitatív szervezetek lesznek jelen, de szorosan együttműködnek majd a kormányzattal. Működik jelenleg is a Végtelen lehetőség, amelynek keretében az öt legnagyobb karitatív szervezet vállalta, hogy a legrászorultabb térségekben átveszi a Máltai Szeretetszolgálat jelenlét módszerét és ezzel az adott járásban megkezdik a települések aktivizálását. **Langerné Victor Katalin** összefoglalva elmondta, hogy a fejlesztés keretében számos program megvalósításra kerül a kiválasztott településeken úgy, hogy a jövőben külső segítség nélkül is tudjanak majd pályázni az egyes projektekre. Felhívta a jelenlévők figyelmét a romagov.hu oldalra, ahol minden aktuális hír elérhető. Kérte a jelenlévőket, hogy külön figyeljenek majd a Felzárkózó Települések programra és jelezte, hogy a jövőben további konzultációk lesznek ebben a témában. Jelenleg keresik a partnereket a programok megvalósításához a köz- és a magánszférában egyaránt.

---

¹ A Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet 40. § (1) 6. pontja alapján Kormány helyi önkormányzatokért felelős tagja a belügyminiszter

Olyan szereplőket is próbálnak bevonni (pl. bankszektor), akik korábban nem vettek részt a felzárkózásban, de látják, hogy e nélkül nem lehet gazdasági fellendülést elérni. Kérte a Munkacsoport tagjait, hogy jelezzék, ha valamelyik szervezet tud segíteni egy-egy településen.

Meleg Attila megkérdezte, hogy van-e lehetőség arra, hogy segítsék a munkáját azoknak a bizottságoknak, amelyek kiállítják az SNI-s gyerekekkel kapcsolatos dokumentumokat a valós adatok feltárásában. Bódvaszilason a gyermekek több mint fele SNI-s, de nincs róla papírja, amely problémát jelent az oktatásban. Ezzel szemben Tornanádaskán, ahol gyógypedagógiai intézet működik, nagy sikereket tudnak elérni a gyerekekkel. A gyógypedagógusok tudnak segíteni ezeknek a gyerekeknek, ugyanakkor a rendes pedagógusok nem arra vannak kiképezve, hogy ilyen gyerekekkel foglalkozzanak. Ezért fontos lenne, hogy a valóságnak megfelelő adatok kerüljenek rögzítésre.

Bicskei Edit elmondta, hogy részleteiben nem ismeri az SNI-ssé nyilvánítás folyamatát, de ennek egy jól kiépült rendszere van. Korábban problémát okozott, hogy olyan tesztekkel használtak, amikkel kevésbé megbízhatóan volt felismerhető a sajátos nevelési igény. Ezeket a tesztek cserélték, és a jelenleg használt tesztek megbízható eredményeket mutatnak.

Dr. Liskay Mónika jelezte, tapasztalata szerint sokszor azok az iskolák sem tudnak megbirkózni a feladattal, amelyek speciálisan SNI-s és BTMN-es gyerekekkel foglalkoznak, . Ezért a problémás gyerekeket az intézmény átrakja magántanulói státuszba és így nem valósul meg az ő fejlesztésük. Jelezte, hogy **Meleg Attila** kérdését kiegészítené a megfelelő fejlesztésben történő részesüléssel is.

Langerné Victor Katalin elmondta, hogy régóta folyik párbeszéd a kéttanítós modellről és egyre több település fogadja ezt el. Álláspontja szerint nem az az elsődleges, hogy a gyerekeknek papírja legyen., Olyan településeken, ahol eleve tudható, hogy hátrányos helyzetből indulnak a gyerekek, ne legyen szükség SNI-s papírra ahhoz, hogy kis létszámú osztályok indulhassanak és két pedagógus foglalkozzon velük. Példaként említette a finn modellt, valamint Tiszabő és Tiszabura településeket, ahol a Máltai Szeretetszolgálat átvette az iskola működtetését.

Bicskei Edit megerősítette, hogy elindult a munka a Köznevelésért Felelős Helyettes Államtitkárságon, ami arra irányul, hogy két pedagógus, vagy egy pedagógus és a pedagógiai munkát segítő szakember foglalkozzon a gyerekekkel. Jelenleg pedagógiai asszisztens két osztállyal dolgozhat közösen, és jelenleg azt szeretnék elérni, hogy egy asszisztens egy osztállyal foglalkozzon, annak érdekében, hogy az alapkészségeket megfelelően tudják fejleszteni és a felső tagozatos tanulmányok végzése kisebb nehézséget okozzon majd a gyerekeknek.

Jakus László a Felzárkózó Települések program kapcsán megkérdezte, hogy mi lesz a civil szervezetek szerepe. Érdeklődött továbbá, hogy a felzárkózás politika hangsúlya eltolódik-e a programban kiválasztott településekre és a többi hanyagolva lesz-e. Hangsúlyozta, hogy a nyugat-dunántúli régióba sokan települnek át a keleti, főként hátrányos helyzetű területekről. Erre figyelni szükséges, mert a keleti térségekben meglévő problémák eltolódnak a nyugat-dunántúli régióba.

Langerné Victor Katalin válaszában hangsúlyozta, hogy a többi terület sem lesz elhanyagolva. Új feladatként jelentkezik a településfejlesztés a meglévők mellett. A régi jól működő programok is folytatódnak, új szereplők is bekapcsolódhatnak. Nyugat-Dunántúl tekintetében elmondta, hogy a települések önerőből is képesek lesznek bekapcsolódni a projektekbe, ezért az ottani szereplőket arra kell ösztönözni, hogy időben pályázzanak fejlesztési forrásokra. A civil szervezeteknek továbbra is nagy szerepe lesz a projektek megvalósításában az önkéntesek bevonásától kezdve a napi operatív

segítségig. Az első fejlesztési tervek elkészültét követően lehet majd egyeztetni az egyes feladatok elosztásáról. **Langerné Victor Katalin** további hozzászólás hiányában lezárta az ülést.

Hangfelvétel alapján készítette: Józsa Teodóra szakreferens, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Látta: Szabó-Princz Viktória titkárságvezető, Emberi Jogi Munkacsoport Titkársága, IM

Jóváhagyta: Langerné Victor Katalin társadalmi felzárkózásért felelős helyettes államtitkár, BM